

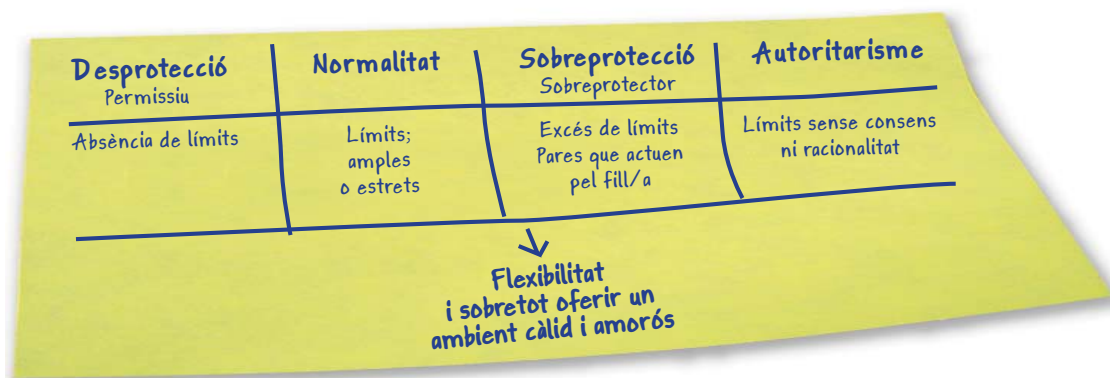
Els límits, necessaris per educar

Els infants i adolescents neixen sense límits i aquests cal educar-los. Es tracta de paràmetres de funcionament que els aporten equilibri personal i social

TEXT: M.Teresa Abellan Pérez. Mestra d'Educació Especial i Psicopedagoga

GRÀFICS: M.Teresa Abellan Pérez (elaboració) / Stéphanie Brial (disseny)

Estils educatius

Si parlo de límits em vénen al cap les paraules normes, disciplina, autoritat, sobreprotecció, necessitat, etc. Altres afegirien càstigs i premis. Tots els pares i mares volen educar els nostres fills/es de la millor manera. Si ens preguntéssim què vol dir educar possiblement trobaríem diferents i variades respostes.

La majoria podríem coincidir tot dient que, entre altres aspectes, pretenem aconseguir que els nostres fills/es siguin persones equilibrades, responsables, tolerants, sociables, etc. i felices. Però, com fer-ho? I aquí també coincidirem tot aportant que no és una tasca fàcil i que, en definitiva, acabem fent el que podem i sabem fer millor. Tots sabem que els fills/es no vénen amb un manual sota el braç i només l'experièn-

cia ens ensenya a progressar i millorar com a pares i mares.

A les escoles, els mestres, fa temps que anem constatant com els infants cada vegada més manen als pares i mares. Els infants arriben a l'escola i els costa especialment seguir un mínim de normes necessàries per treballar de manera conjunta, col·lectiva, confiada i respectuosa.

A través del temps i dins l'àmbit familiar s'ha passat de l'estil educatiu autoritari, que possiblement era el predominant fa uns anys, al permissiu i/o sobreprotector que actualment predomina, entre d'altres. Els mestres ens trobem que cada vegada més la manca de límits no beneficia als alumnes. Sovint, fins i tot, podem ser criticats pels pares i mares per com es limita i intenta posar ordre físic i alhora intern

als infants. És bo per als infants manar als adults? Sempre han de fer el que ells vulguin? Són necessaris els límits? Com han de ser aquests límits? Com poden limitar els adults? Cal preparar els infants per saber que les normes i límits són necessaris? Funcionem amb normes i límits?

Moltes persones relacionen els límits amb els càstigs. Els famosos càstigs i premis que el conductisme va instaurar i que en alguns casos funcionen.

D'entrada, i sempre que em pregunten, dic que no hi estic d'acord amb els premis i càstigs, referint-me a casos que podríem avaluar dins la normalitat. No als càstigs i premis perquè penso que formar persones implica fer-ho des de la pròpia responsabilitat, la que ells, com a persones, han d'anar arribant. Aquelles persones que treballem des

de l'educació emocional sabem que hauríem de ser capaços de substituir els càstigs per estratègies i alternatives on la prevenció i el tracte assertiu és possible, essencial i amb resultats sorprenents.

Partim de la idea de que ningú és perfecte i que tant adults com infants s'equivoquen. Quan els adults ens equivoquem, els infants fan una cosa mal feta, han trencat un compromís, una norma, es poden enfadar d'entrada com un dret que tenen per a desfogar-se. Una vegada més tranquils cal ser capaços d'analitzar com s'ha sentit la persona i el problema aparegut per passar a continuació a la planificació i l'acció que resoldrà el conflicte. Donar pas al perdó, si cal, dialogar assertivament, conèixer i plantejar-nos el per què ha passat allò en concret, què pensem, com ens sentim i negociar com solucionar el problema sense culpabilitzar ningú. Igualment cal donar possibilitats de reparació, ja que tothom es pot equivocar en un moment determinat. Educar des de la perspectiva positiva implicar oferir alternatives constructives i d'acompanyament que ajuden a reparar psicoanalíticament l'interior de l'infant.

Igualment, quan algú fa una cosa ben feta cal felicitar-la i aplaudir l'esforç fet, sense que això impliqui l'aportació d'un premi material. Educar amb els càstigs continuats és el reconeixement d'una incapacitat a l'hora de resoldre i aturar un problema. És una manera d'imposar-nos i anunciar que els adults tenim el poder sobre els més petits. Un model que possiblement els nostres fills imitaran amb la resta de companys i amb els seus fills quan siguin grans, però que no els ajudarà a fer-se responsables dels

seus propis actes. Alguns infants, sobretot aquells amb problemes de conducta greu, estan habituats, i saben, que els adults els vigilen en tot moment i, per tant, se senten controlats. Busquen el límit de la prohibició que l'adult aplica, però, llavors, quin aprenentatge fa ell? Aquests mateixos infants agraeixen els límits en moment determinats perquè si no senten que acabarien embogint.

Els infants neixen sense límits i cal educar-los. Necessiten els límits, les normes de conducta i la disciplina, perquè s'estan formant, no coneixen el món, estan experimentant, proven i ens proven, etc. En definitiva, necessiten paràmetres de funcionament que els donin equilibri personal i social. Una educació basada en la responsabilitat personal des d'un principi evita els càstigs, premis i xantatges com a recurs de (des)control posterior. Creieu realment que les actuacions de les persones es poden controlar amb els càstigs? Les presons estan plenes de persones castigades. Dubto que es recuperin només amb el tancament. A casa, a l'escola... i amb els infants ens trobem amb tossaderies, baralles i discussions variades inherents amb la pròpia educació. El diàleg i les explicacions del per què actuem d'una o altra manera són bàsiques a l'hora de trobar solucions i a l'hora de formar als nostres fills/es i alumnes. Parlem des del què pensem i què ha passat, des del què sentim amb el què ha passat i des del com actuem per solucionar el problema que tenim. Pensar, sentir i actuar, tres verbs bàsics a l'hora d'educar emocionalment.

Com educar els límits

Alguns aspectes importants a tenir en compte a l'hora d'educar els límits:

- ▶ Valorar sempre els esforços dels infants per millorar.
- ▶ Explicar el per què dels límits però sense caure en grans discursos i repetitius. En ocasions només cal dir les coses una sola vegada.
- ▶ Ser clars. Assegurar-nos en tot moment que els infants han entès el què se'ls demana.
- ▶ Ser constants i complir el que s'ha dit.
- ▶ Ser coherents davant els enfrontaments. Les decisions dels adults, possiblement, faran enfadar els infants. Llavors només cal esperar la calma i el diàleg per potenciar actituds de consens. Per ser coherents cal predicar amb l'exemple. Cada vegada que l'adult és incoherent perd autoritat i credibilitat.
- ▶ Ser flexibles, tenir en compte el moment, la situació, l'edat de l'infant i el grau d'exigència.
- ▶ Utilitzar un to ferm i segur. Els infants ens han de veure segurs del què diem els adults. L'adult, no deixar-se influenciar pels seus propis sentiments i emocions.
- ▶ Evitar fer preguntes i dir afirmacions si la nostra intenció és que es faci alguna cosa en concret. Canviar el: "Vols fer...?" per "Has de fer..."
- ▶ Desaprovar la conducta, però mai no a l'infant perquè afectaria la seva autoestima.
- ▶ No exigir èxits i canvis immediats. Tenir molta paciència i confiança en els canvis que pretenem fer.
- ▶ Mirar als ulls i posar-nos, si cal, a la seva alçada.
- ▶ Acordar els límits abans d'arribar a l'enfrontament.
- ▶ No entrem en els xantatges que ens puguin fer: "tots els altres pares, ho donen, el compren, els deixen, si fas això et compraré..."

▶ És necessari dir als infants que els estimem. “Un nen que no se senti estimat difícilment pot ser educat”. (Johan Heinrich Pestalozzi).

Algunes aportacions més generals:

- ▶ Educar des de la responsabilitat dels propis actes. Tenir en compte que per aprendre ens hem d'equivocar, provar, experimentar ... i equivocar-nos sense cap càstig posterior.
- ▶ Límits, normes i disciplina aplicats des d'un principi ens eviten problemes posteriors.

▶ Adults i infants ens equivoquem i podem tenir l'oportunitat de reparar de manera responsable i autònoma el nostre error. Això fa que siguem més comprensius amb els errors dels altres.

▶ Hi ha treball previ educatiu abans d'arribar al càstig. És un treball des de la comprensió, l'acompanyament, el diàleg, la comunicació,... donar seguretat, treure'n pors, incapacitats, donar autoconfiança i reforçar l'autoestima necessària. Cal parlar des de i amb els sentiments amb els fills/es.

▶ Donar als conflictes la importància real i actuar conseqüentment.

▶ No és dolent enfadar-se i manifestar-ho, però sabent també que no és una solució. Simplement un moment terapèutic de desfogament.

A les tribus africanes reconeixen que la correcció de les actituds antisocials no és el càstig sinó l'amor, la comprensió i l'afiançament de la seva veritable identitat.

Prefereixo parlar de límits més que de càstigs. Prefereixo parlar de reforç positiu més que de premis.

Per què no eduquem els límits?

- Per manca de temps: les presses, anar corrent...
- Creença de que aquesta tasca l'ha de fer l'escola.
- Per por de no saber com enfrontar-se amb els infants.
- Per no voler causar traumes.
- Per confusió del terme llibertat.
- Per por a defraudar-los.
- Per no voler frustra-los “Ja patiran quan siguin grans”.
- Perquè no volem semblar autoritaris, possiblement com ho van fer els pares d'aquests.
- Ens sembla que actuem per egoisme si imposem normes que ens facilitin la vida.

Perquè no som perfectes !

Per què són importants els límits ?

- Donen equilibri personal i emocional.
- Educa a l'autocontrol i a tolerar les frustracions.
- Són una referència per al comportament social. Ajuda a diferenciar entre el bé i el mal.
- Donen una visió clara del món; allò prohibit/allò permès.
- Defineixen el camí de les seves conductes no disruptives i eviten els trastorns de conducta.
- Amb els infants, descobreixen l'abast de les interaccions amb els adults que són els qui tenen l'autoritat.
- Estableixen la base de bones relacions i l'empatia.
- Educa en la llibertat i la responsabilitat.
- Són la base per a treballar la voluntat i l'esforç.

